

*Чл. 15.*¹⁶⁾Ако между членовете на Обществото се повдигне споръ отъ естеството да докара до скъсване, *Art. 15.* S'il s'élève entre les Membres de la Société un différend susceptible d'entraîner une rupture et si

трѣбва да се обръщатъ за мнение при опредѣляне на работнишките делегати къмъ всички най-мѣродавни организации въ страната. Ако това е невъзможно, правителствата не ще влѣзатъ въ разрѣзъ съ постановленията на договоритѣ, ако взематъ мнението на ония организации, които преставляватъ болшинство на работниците въ страната. *Второто* предложение е това на французското правителство относно компетентността на М. О. на Труда да се занимава съ трудовото право при земледѣлскитѣ работници. Сждътъ следъ единъ обстоенъ анализъ на въпроса, по форма и по същество, даде утвърдителенъ отговоръ. *Третииятъ* въпросъ бѣ въ тесна връзка съ втория: М. О. на Труда може ли да се занимава съ въпроси изъ областъта на земледѣлското производство. Отговорътъ на Сжда по това предложение бѣ отрицателенъ, но подчертава същевременно, че то може да се занимава съ всички въпроси, които изрично спадатъ въ границитѣ на договора. И тритѣ мнения на сжда бѣха възприети отъ заинтересуванитѣ страни. По тоя начинъ П. М. Сждъ даде силенъ тласкъ на активността на М. О. на Труда.

Втората сесия на П. М. Сждъ се свика като извънредна, за да изкаже мнение по спора между Англия и Франция относно декрета за разграничаване националноститѣ въ Тунисъ и Мароко. Англия оспори правото на Франция сама да разрешава тоя въпросъ; следъ дълги преговори дветѣ страни решиха да се отнесатъ за мнение до П. М. Сждъ. Но презъ време на заседанията дветѣ страни се съгласиха на едно приятелско разрешение на спора, което разрешение Сжда обяви въ третата си сесия.

Третата сесия се занимава съ четири спорове: за парахода Уймбледонъ, за източна Карелия и два — за лица отъ германско произхождение, но отъ полска националностъ.

Спорътъ относно парахода Уймбледонъ е първиятъ споръ, който Сждътъ разглежда само по искането на една отъ странитѣ и първиятъ споръ, по който той трѣбаше да издаде съдебно решение. На 17. 8. 1923 г. Сждътъ при публично заседание прече своето решение, взето съ 9 гласа срещу 2, съгласно което германското правителство се осжда да заплати на притежателитѣ на парахода една сума отъ 140,000 фр. франка, тъй като началника на движението по Килския каналъ съ спирането на парахода, натоваренъ съ мунициии за Полша, е нарушилъ неутралитѣта на тоя каналъ и е нанесълъ щети на параходопритежателитѣ. Останалитѣ два члена на Сжда сж били на гледище, че тоя споръ е трѣбало да бжде разрешенъ отъ германскитѣ национални сдилища. Останалитѣ три спорове сж отъ консултативенъ характеръ. По спорътъ относно източна Карелия между Финландия и Съветска Русия (договорътъ отъ Дорпатъ, 14. 10. 1920 г.) Сждътъ застава на гледището, че е некомпетентенъ да изкаже мнение, тъй като Русия отказа да изпрати свой представителъ. По спора между Германия и Полша, относно третирането на малцинствата, Сждътъ изказа мнение, че *Светътъ при Обществото е компетентенъ да обсъжда всички спорове между държавитѣ, отнасящи се до малцинствата* и че мѣрнитѣ на Полша спроти германскитѣ малцинства сж противни на международнитѣ задължения.

Четвъртата сесия се събра въ края на 1923 г., като извънредна, за консултативно мнение относно разграничаването на Полша и Чехословакия.

¹⁶⁾ 1. *Изменения.* Ал. 1 на чл. 15 се допълва, съобразно съ допълненията въ чл. 11 и 13, както следва:

„Ако между членовете на Обществото се повдигне споръ отъ естеството да докара до скъсване, и ако този споръ не се подложи на предвидения въ чл. 13 арбитражъ или на съдебно решение, членовете на Обществото се съгласяватъ да го представятъ на Съвета. Въ такъвъ случай достатъчно е единъ отъ тѣхъ да уведоми за спора Главния Секретаръ, който ще вземе всички мѣрки за една анкета и едно пълно разузнаване“. (Вж. Държ. Вестникъ бр. 24 отъ 3. V. 1922 год.)

2. *Процедура по обсъждане и разрешение спороветѣ отъ Съвета.* а - Спороветѣ се внасятъ на разглеждане отъ Съвета само тогава, когато тѣ не сж могли да бждатъ разрешени по дипломатически пжтъ или чрезъ арбитражъ (чл. 15). Въ Съвета спороветѣ се внасятъ по сжгласие отъ дветѣ страни или само отъ една отъ тѣхъ, когато на арбитражъ тѣ се внасятъ обезателно отъ дветѣ страни.

Внасянето на единъ споръ въ Съвета става чрезъ уведомяване Главния Секретаръ при Обществото. Той е длъженъ веднага да вземе мѣрки за анкетиране